

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ІНФОРМАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ХЛІБОПЕКАРСЬКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ

STRATEGIC INITIATIVES OF INFORMATIONAL MANAGEMENT DEVELOPMENT OF INNOVATIVE POTENTIAL OF THE BREEDING INDUSTRY IN UKRAINE

В роботі здійснено дослідження сучасного стану розвитку інноваційного потенціалу хлібопекарської промисловості в Україні, оцінено діючий механізм його інформаційного управління, ідентифіковані проблеми використання інструментів управління розвитком інноваційного потенціалу у контексті забезпечення розвитку національної економіки. Визначені орієнтири стратегічного управління розвитком інноваційного потенціалу хлібопекарської промисловості, які включає наступні функціональні системи: планування, управління, стратегічної організації і мотивації управління інноваційним потенціалом, стратегічного управління конкурентними перевагами та стратегічного контролю.

Ключові слова: інновації, інноваційний потенціал, інноваційний розвиток, хлібопекарська промисловість, державне регулювання, соціально-економічна система, ефективність, якість продукції.

В работе проведено исследование современного состояния развития инновационного потенциала хлебопекарной промышленности в Украине, оценен действующий механизм его информационного управления, идентифицированы проблемы использования инструментов управления развитием инновационного потенциала в контексте обеспечения развития национальной экономики. Определены ориентиры стратегического управления развитием инно-

вационного потенциала хлебопекарной промышленности, который включает следующие функциональные системы: планирования, управления, стратегической организации и мотивации управления инновационным потенциалом, стратегическим управлением конкурентными преимуществами и стратегическим контролем.

Ключевые слова: инновации, инновационный потенциал, инновационное развитие, хлебопекарная промышленность, государственное регулирование, социально-экономическая система, эффективность, качество продукции.

The paper analyzes the current state of development of the innovative potential of the baking industry in Ukraine, assesses the current mechanism of its information management, identifies the problems of using management tools to develop innovative capacity in the context of ensuring the development of the national economy. The orientations of the strategic management of the development of the innovative potential of the bakery industry are defined, which includes the following functional systems: planning, management, strategic organization and motivation for managing innovation potential, strategic management competitive advantages and strategic control.

Key words: innovation, innovation potential, innovative development, baking industry, state regulation, socioeconomic system, efficiency, quality of production.

УДК 330.331.1:658.012

Тараненко О.М.
науковий співробітник кафедри економічної кібернетики
Чернігівський національний технологічний університет

Постановка проблеми. В умовах пошуку стратегій та алгоритмів виходу з глобальної кризи особлива увага надається розвитку промисловості та промислової політики. Харчова промисловість завжди вважалася для України пріоритетною і стратегічно важливою галуззю, яка здатна забезпечити не тільки потреби внутрішнього ринку, а й світового. Формування цілеспрямованої промислової політики, орієнтованої на задоволення внутрішніх потреб у якісному, екологічно безпечному продовольстві, з урахуванням імперативів сталого розвитку та охорони навколишнього середовища має стати одним із стратегічних напрямів розвитку інноваційного потенціалу харчової промисловості в Україні. Хлібопекарська промисловість відіграє визначну соціальну та стратегічну роль у житті суспільства, задовольняючи потреби населення в основному харчовому продукті. Особливістю функціонування хлібопекарської промисловості України є майже стовідсоткове забезпечення продукцією вітчизняного виробництва. Це пояснюється тим,

що хліб і хлібобулочні вироби мають короткий термін зберігання та повинні бути реалізовані протягом короткого проміжку часу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукове опрацювання проблем формування та розвитку інноваційного потенціалу, у тому числі хлібопекарської промисловості, значною мірою системно забезпечено працями таких вітчизняних науковців, як: А. Андрійчук, І. Бланк, Ж. Дерій, С. Захарін, В. Лук'янова, А. Мазаракі, Г. Савіна, В. Савченко, Н. Ткаленко, С. Шкарлет, О. Шпичак, М. Юрченко та ін.

Виклад основного матеріалу. Важливим аспектом розвитку хлібопекарської промисловості в сучасних умовах є інноваційна діяльність. Впровадження інноваційних розробок сприяє зниженню матеріало-, енерго-, трудомісткості виробництва продукції; випуску на цій основі дешевших якісних видів хліба, хлібобулочних та інших виробів; підвищенню ефективності виробництва, одержанню додаткового прибутку, необхідного для здійснення відтворювальних процесів на роз-

ширеній основі та розвитку інфраструктури підприємств; звільненню працівників від виконання важких робіт та робіт у несприятливих умовах; підвищенню зайнятості різних категорій населення і зниженню рівня безробіття. За результатами проведених досліджень у 2016 році виробники хліба планували спрямувати значно більше коштів на впровадження нових технологічних процесів та освоєння інноваційних видів продукції. Натомість вартість придбаних нових видів машин та устаткування за прогнозами мала зменшитися майже на 50,0 %. Для модернізації підприємства потребують удвічі більше коштів, ніж у 2014 році. Слід зазначити, що у хлібопекарській галузі, як і в цілому у харчовій промисловості, інноваційна діяльність здійснюється здебільшого за рахунок власних коштів підприємств (близько 90,0 %) та кредитів (до 10,0 %). Стає зрозуміло, що участь держави у цьому випадку дуже незначна. Основним захисним механізмом для підприємства від загрози банкрутства є прибуток. Хоча така загроза може з'явитися і в умовах прибутковості господарчої діяльності підприємства, але за інших однакових умов підприємство має найбільше шансів вийти із кризового стану при вищих можливостях генерування прибутку [1-2].

Інформацію щодо фінансових результатів підприємств з виробництва хліба, хлібобулочних і борошняних виробів наведено у табл. 1. Кількість підприємств, які здійснювали згаданий вид діяльності, за чотири роки змінилася – у 2016 році вона становила 1133 одиниці, що порівняно з 2011 роком менше на 366 одиниць, а з 2015 роком – на 25 одиниць. Це відбувається через банкрутство підприємств, зміну виду діяльності, закриття на реконструкцію тощо.

Умови, що склалися внаслідок негативних процесів світової фінансово-економічної кризи, ставлять у непросту ситуацію хлібопекарську промисловість. Тому надзвичайно важливим є формування ефективного механізму управління

хлібопекарською промисловістю і забезпечення реалізації перспективних програм розвитку відповідно до сучасних вимог. Підвищення економічної ефективності та розвиток інноваційного потенціалу хлібопекарського виробництва стане можливим не тільки за умови покращення результатів фінансово-господарської діяльності підприємств, а й завдяки раціональному використанню виробничих ресурсів, впровадженню маркетингових стратегій, розроблених на основі ринкових досліджень (продуктові інновації, цінова політика, логістика, реклама тощо), удосконаленню асортименту продукції, формуванню довгострокових цілей хлібопекарської промисловості та створення умов для їх досягнення тощо. Хлібопекарська промисловість потребує державної підтримки як одна з основних галузей, що визначають параметри продовольчої безпеки держави. Така підтримка можлива за умови запровадження державного стимулювання вітчизняних виробників продовольчого устаткування, придбання імпортного на пільгових умовах та вирішення інших стратегічних питань на рівні держави.

У процесі реалізації хлібопекарської продукції підприємства мають за мету: досягнення максимального прибутку (цінова конкуренція) і забезпечення високої якості основного соціального продукту (нецінова конкуренція), оскільки товаровиробник не повинен нехтувати соціальною відповідальністю перед споживачем у гонитві за прибутком та завжди турбуватися про безпечність продукту, що виробляє [3].

Основними засобами вирішення ключових проблем є вдосконалення та практичне застосування науково-інноваційного та кредитно-інвестиційного механізмів. Слід також зазначити, що рівень розвитку інноваційного потенціалу хлібопекарської промисловості знаходиться у прямій залежності із рівнем конкурентоспроможності продукції, яку він виробляє. Стратегічне управління розвитком інноваційного потенціалу хлібопекарської

Таблиця 1

Фінансові результати діяльності хлібопекарських підприємств за 2011–2016 роки

Рік	Кількість підприємств, од.	Рівень рентабельності (збитковості) усієї діяльності	Чистий прибуток (збиток)				
			Фінансовий результат (сальдо), млн грн	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збитки	
				до загальної кількості підприємств, %	прибуток, млн грн	до загальної кількості підприємств, %	Збиток, млн грн
2011	1499	0,9	155,0	58,8	388,2	41,2	233,2
2012	1479	-0,2	-29,5	61,1	498,1	38,9	527,6
2013	1253	-1,2	-228,1	59,3	316,8	40,7	544,9
2014	1362	1,7	348,1	64,6	885,2	35,4	537,1
2015	1158	-0,2	-40,5	63,2	1246,1	36,8	1147,5
2016	1133	-4,5	-1404,6	74,6	1162,3	25,4	2455,8

Джерело: сформовано автором на основі даних Державної служби статистики України

промисловості охоплює наступні функціональні системи: планування управління, стратегічної організації і мотивації управління інноваційним потенціалом, стратегічного управління конкурентними перевагами та стратегічного контролю. Інтеграція між окремими підсистемами, компонентами системи управління розвитком інноваційного потенціалу забезпечується поглибленням, кооперацією взаємозв'язків між ними і формуванням єдиної узгодженої інформаційної системи. Завдяки функціонуванню інформаційної

системи, можливо накопичувати необхідну інформацію, спеціальні знання і управлінський досвід для здійснення розробки конкурентної стратегії, тактики, програми конкурентних дій тощо. Стратегічне управління розвитком інноваційного потенціалу хлібопекарської промисловості має спиратися на передбачення можливих загроз та ризиків, аналіз конкурентних ситуацій в хлібопекарській промисловості й на ринку хліба та хлібобулочних виробів, визначати стратегічну конкурентну позицію, розробку заходів щодо зни-

Зовнішнє середовище

Рис. 1. Схема стратегічного інформаційного управління розвитком інноваційного потенціалу хлібопекарської промисловості в Україні

*Джерело: побудовано автором

ження негативних наслідків конкурентної боротьби й реалізацію корегуючих дій для подальшого розвитку хлібопекарської промисловості (рис. 1).

Формування стратегічного управління розвитком інноваційного потенціалу хлібопекарської промисловості є досить складним творчим процесом, що потребує високої кваліфікації менеджерів та фахівців-маркетологів. Передусім воно базується на прогнозуванні різних напрямів діяльності хлібопекарських підприємств (організаційна, фінансово-економічна, виробництва, маркетингова, логістично-збутова, інвестиційно-інноваційна діяльність та ін.) [4].

Складність цього процесу зумовлюється розширеним пошуком та оцінкою альтернативних варіантів стратегічних управлінських рішень, які найбільш повно відповідають місії та цілям суб'єктів господарювання. Певну складність стратегічного управління розвитком інноваційного потенціалу хлібопекарської промисловості становить те, що вона не є незмінною, а потребує періодичної корекції з урахуванням змін умов зовнішнього середовища та виникаючих нових можливостей для розвитку промисловості.

Тому для задоволення потреб споживачів та одночасного підвищення конкурентоспроможності хлібопекарської промисловості в Україні, нами запропоновано основні напрями розвитку інноваційного потенціалу за рахунок підвищення якості продукції та можливості скорочення витрат на її виробництво: удосконалення програми розвитку хлібопекарської промисловості до 2027 р. та механізму державної підтримки (запровадження механізму компенсацій споживачам підвищення вартості соціальних сортів хліба за рахунок держави; сприяння залученню інвестицій в промисловість; пільгове кредитування, протидія тіньовому ринку тощо); упровадження моделі взаємодії суб'єктів хлібопекарської промисловості, сільськогосподарських виробників та науково-дослідних установ; стратегічне

управління конкурентоспроможністю вітчизняної хлібопекарської промисловості.

Висновки з проведеного дослідження.

Формування стратегічного інформаційного управління розвитком інноваційного потенціалу хлібопекарської промисловості включає програми розвитку хлібопекарської промисловості та модернізацію механізму державної підтримки; сприяння залученню інвестицій в промисловість; формування науково-технічного потенціалу, достатнього для освоєння і застосування нових технологій випуску інноваційної хлібопекарської продукції; реформування системи професійної підготовки працівників відповідно до потреб хлібопекарської промисловості; активізація дієвого мотиваційного механізму стимулювання інноваційних процесів, наукової та інтелектуальної праці. Реалізація цих напрямів дає змогу забезпечити модернізацію національної економіки, орієнтовану на інноваційне оновлення реального сектора і соціальної сфери країни для суттєвого зростання обсягів і якості суспільно значущих товарів і послуг.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Войнаренко М. П. Інноваційний розвиток промислових підприємств: аналіз та оцінка : монографія / М. П. Войнаренко, А. В. Череп, Л. Г. Олейнікова, О. В. Череп. – Хмельницький: ХНУ. – 2010. – 444 с.
2. Карюк І. В. Формування стратегії інноваційного розвитку промислових підприємств на основі комплексної оцінки інноваційного потенціалу / І. В. Карюк // Науковий вісник ЧДІЕУ. – №4 (12). – 2011 – С. 141–147.
3. Полянська А. С. Формування інноваційного потенціалу регіону як необхідна умова його конкурентного розвитку / А. С. Полянська, І. В. Миронова // Інноваційна економіка. – 2011. – №5(24). – С. 28–34.
4. Попель С. А. Стан і перспективи розвитку інноваційної інфраструктури в Україні / С. А. Попель // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2014. – Вип. 25. – С. 267–272.